

רק מאוחר מאוד, כשעזבנו את הבית, עברו לחדרים נפרדים. אבא היה קורא עד שלוש כלילה וזה היה מפריע לה, אז בנו לו חדר קסטנט ליד הספרייה.

הוא היה מסודר מאוד ואהב להדריך כלים. היה לוקח צלחת, מתבונן בה כאילו הוא הולך לקראת משימה חשובה, ואז, עם הליפה, היה משפשף. אמא היתה אומרת לו: "אלוהים אדירים, מה אתה כל-כך משפשף?"

● עובדי הבית מספרים שבניגוד לאמא, הוא היה אדם נוח לבריאות?

מה זה נוח? נוח בצורה לא רגילה. לא מבקש, לא מטריד. כשאמא מתה, שומרי-הראש העריצו אותו על זה שלא הטרד אותם מעולם. אמא היתה מכינה לו בגדים כמו לילד. היא היתה מכינה לו, ליד המיטה, תחתונים, גרבים, חולצה, מיכנסים. הוא היה כזה טוב, לא מתווכח אף פעם. שונא להטריד. אני זוכרת, שפעם בא לרבר ברדיו משרה-בוקר. היו לו בעיות עם השניים, ואי-אפשר היה להבין אותו. אמרתי לו: "אבא, אסור לך לרבר בלי שיניים. והוא הסתובב ברדיו כמו סומא בארובה. ניגש אליו הנהג ושאל אותו מה מציק לו. התברר, כי שכח את השיניים, ולא העז להגיד לנהג, כדי לא להפריע לו, לא להיות לטורח.

● מה היה היחס שלו לטרחנות של פולחן?

או שהוא לא ראה את זה או שהוא התעלם במכוון.

● למה היא היתה בזאת?

זה אופי. מה אפשר לעשות? זה היה נורא לא נוח. היא היתה מאוד לא סקטית.

● את יכולה לתת לי דוגמה לחוסר הטקט שלה?

דוגמה אחת? המוני דוגמות. היא היתה יכולה להעליב אותי בנוכחות חברים, או להעליב חברים שלי. כשהיא היתה באה אלינו הביתה, הייתי במתח נוראי והייתי נרגעת רק כשהיתה הולכת. יחד עם זה היתה דוגרית.

” ספרתי לאבא שלמחרת הבחירות ארזה עליזה בגין את חפציה, וכשבגין שאל אותה לאן היא הולכת, היא אמרה: לשדה בוקר. בגין שאל אותה מה ביתאום, והיא אמרה לו: ”הבטחת לי שאשן עם ראשׁ הממשלה.”

אני זוכרת שגליה, בתו של עמוס, נישאה לבן של חברה טובה שלי. היא אמרה לאמא: "את יודעת, פולה, תמיד אומרים שגאולה ואני דומות." אמא לא התחשבה בזה שגם אני נוכחת ואמרה חד וחלקי: "מה פיתאום דומות? את הרבה יותר יפה מגאולה."

● את זוכרת מיקרה שהיא הביכה את בניגוריון?

את אבא היא לא הביכה.

● מזה עם הסיפור המפורסם על דאג המרשלד?

אני לא יודעת אם היא ידעה כמאת אחוים שהוא הומו. אבא בטח לא ידע. אני מוכנה לתת את הראש שלי, שאבא בכלל לא ידע שיש דבר כזה, הומו.

● ואמא?

כן. כמו כל אשה, היא אהבה רכילויות. יש להגיה שהיא כן ידעה, אבל כזאת היתה. מה אפשר לעשות?

● את תמיד אהבת לספר איך הסתירה מאביך את המוצב הכלכלי הקשה בבית.

היא אף פעם לא שיתפה את אבא בבעיות. היו זורקים אותנו מגימנסיה הרצליה כל שבוע, כי לא שילמנו שכר-לימוד, ואבא לא ידע על זה. היא רצתה שולמו פסנתר, וקנתה פסנתר בסכום של 100 לירות, בתשלום של שתיים וחצי לירות

מישפחה שכזאת
במלאת חמש שנים למדינה התכנסה מישפחת בניגוריון בביתם של פולה ורודי בשדרות קרן-קיימת בתל-אביב (היום: שדרות בניגוריון). במרכז: בניגוריון ועל בירכו נכדו האהוב ביותר. משי, בנה של גאולה. לימינו מציעה גליה, בתו של עמוס, העומד מאחוריה ומחזיק בזרועותיו את אלון. לצד גליה יושבת אורית

ואמא, גאולה. משמאלו של בניגוריון יושבת פולה, מעליה רננה, הצעירה בבנות בניגוריון. לרגלי פולה יושב יריב, שהתפרסם כאשר סבו חתם על מאמרים בדבר בשם ס"ש יריב. רננה היתה עדיין רווקה בזמן הצילום. מאוחר יותר נישאה למהנדס דויד לשם, והיא אם לאורי בן ה-16. חסרה בתמונה מרי, אשתו של עמוס בניגוריון.

לצבא, למרות שכאב לילד, לא היה צריך. מאוד התנגדתי. לבסוף אמרתי — בוא נשאל את אבא. באנו לאבא ושאלנו לדעתו. והוא ענה: "אני לא יכול להגיד לעמנואל מה לעשות. אני יכול להגיד מה אני הייתי עושה. אני הייתי הולך." הוא התנגד מאוד לשומרי-הצעיר. כשעמנואל ואני טיילנו, הוא ידע שעמנואל בשומרי-הצעיר, ואף פעם לא אמר משהו. גם כשאורית הביאה לשרה-בוקר את בעלה, ואבא ידע שהוא היה אז חרותניק, הוא לא אמר אף פעם כלום.

לחורש. התנאי היה שאם תאחר בתשלום, יקחו את הפסנתר. יום אחד באו לקחת, והיא בכתה כל-כך ואבי אפילו לא ידע מזה. בסוף ויתרו לה. המצב היה קשה. אבא נסע, ואמא השכיחה את הדירה שלנו למטה לחודשיים. אנחנו גרנו בחדר למעלה, שם עשתה פינת בישול והיה מותר לנו להשתמש בשירותים למטה. הדיירים נכנסו ביום שבא נסע, ויצאו ביום שאבא חזר. כך שהנא מעולם לא ידע שהיא השכיחה את הדירה. ברזמנית היא הלכה לעבוד בסוכת המציל בחוף-הים. אבא לא ידע על זה כלום.

● איך עברה על המישפחה תקופת הפרשה?

” אבא היה מזדקן, קטעי-עיתונות ומחיק, אפילו בבית-השימוש היו לו מיספרים.”

● יכולתם לדבר איתו באורח חופשי?

יכולנו, אבל לא היה עם מי. אנחנו היינו תמיד בשש כערב במיטות. אני זוכרת שכל-כך התכיישתי. כל הרחוב היה צוחק עלינו. בשש בריוק היו שומעים את צעקתה של אמא: "גאולה, עמוס, רננה, לישון." אבא היה מגיע בתשע. מי היה רואה אותו?

● לא אכלתם ארוחת-ערב ביחד? בערב שבת, למשל?

אף פעם לא! אבא תמיד היה טרוד.

● זה לא הרגיו אותך?

זה היה טיבעי שאבא טרוד. אבל הייתי מקנאה, כשהייתי רואה אצל החברות שלי, שאפשר גם אחרת. כשהכרת את עמנואל, אישי, הייתי בת 16. באתי לביתם וראיתי, לביל שיש, גרות דולקים, וכולם ליד השולחן. קינאתי. זה היה קשה מאוד. לאמא לא היו חיים קלים, והיא החזיקה הכל בפנים. איש לא ידע, גם לא אבא.

● מתי בעצם התקרבת לאביך?

אבא היה יותר פנוי כשהלך לשרה-בוקר. היינו באים אליו עם הנכדים, והיה לו פנאי לשיחות. ואז היו לי איתו המון שיחות.

● הוא היה אדם קשה. האם לא ניסה לכפות את דעתו על ילדיו?

אף פעם לא. אני זוכרת, שכשפרצה מילחמת-העולם השנייה, עמנואל רצה להתגייס

היינו באנגליה בתקופה ההיא, והיינו מיסכנים מאוד. כאבנו נורא. כאבנו את זה שיידו בו אבנים, את זה שצחקו ממנו. הוא היה בברירות נוראה. הוא שותת רם על כל מאמר משמין נגרו בעיתון. הוא היה אומר לי שלא איכפת לו ושואם באמת היה איכפת לו, כבר מזמן היה צריך לקבל שבץ-לב.

הנכדים סבלו נורא בתקופה ההיא. חזרנו מאנגליה, ואורית הלכה ללמוד בפאליאנס, יום אחד, חזרה הביתה בהלם. הסתבר שהמורה

גאולה: הוחלט שנהג ליווה את אורית ומושי לבית-הספר, ושם זה לא היה כמו פה. שם הילדים התביישו כשנהג הבא אותם לבית-הספר. אורית: לא יכולנו לגלות לילדים את הסיבה לכך שיש לנו נהג ושומרי-ראש. זה היה באמת לא נעים להיות כל-כך יוצאי דופן.

גאולה: יום אחד, אני מקבלת טלפון מאמא, ששם מגיעים ללונדון ושנבוא להיפגש איתם. כי הם בדרך לפגישה עם קנרי בושינגטון. באנו לשדה. אבא היה ראש-משלה, אז היתה מיטרה והיו צלמים, והבן שלי, מושי, שהוא כל-כך צנוע, ניורא נבהל. התבטתי לו שצילמו רק את סבא שלו, לא אותנו. למחרת אני פותחת עיתון ונעשה לי חושך בעיניים. הופיעה תמונה של בניגוריון עם הנכר. מושי לא הלך לבית-הספר. הוא לא רצה שידעו מי הוא.

אמרתי לו: "מושי, סבא שלך גנב או שורד? הוא ראש-משלה, זו לא בושה. הוא היה כל כך אומלל. יום אחד חזרתי הביתה עם עמנואל, (המשך בעמוד 60)